

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä MaRa) on osallistunut STM:n järjestämiin kuulemistilaisuuksiin ja toimittanut STM:lle esityksen keskeisistä näkemyksistään ennen arviomuistion laatimista.

MaRa on terveydensuojelulain uudistamista koskevassa webinaarissa 25.4.2024 todennut muun muassa seuraavaa:

MaRa pitää perusteltuna, että majoitustoiminta, kylpylät, uimahallit, uimarannat, maauimalat ja yleiset uimarannat sekä yleiset saunat säilyvät ilmoituksenvaraisina. Tällä hetkellä kilpailuvääristymää aiheuttaa se, että osa majoitustoimintaa harjoittavista (erityisesti airbnb toimijat) eivät tee terveydensuojelulain mukaisia ilmoituksia. Terveysuojelulain uudistuksessa epäkohtaan tulee puuttua tarkoituksenmukaisilla ja tehokkailla keinoilla. Terveysuojeluviranomaisen tulee toimittaa ilmoitus rakennusvalvonnan tietoon asemakaavan ja huoneiston käyttötarkoituksen tarkistamiseksi.

MaRa on painottanut, että uudessa terveydensuojelulaissa valvonnan tulisi olla riskiperusteista. Terveysuojelulain mukaisen ilmoituksen vastaanotettuaan viranomainen arvioi riskiarvioinnin perusteella mahdollisen tarkastuksen tekemisestä. Tarkastuskäynti tehdään vain silloin kun viranomainen saa ilmoituksen epäkohdasta, jonka perusteella on aihetta epäillä terveyshaitan olemassaoloa tai tarkastukseen on muu perusteltu syy. Tarkastus tulee voida toteuttaa myös asiakirjojen tarkistuksena tai etätarkastuksena. Tällä minimoidaan turhat valvontakäynnit, joissa asioiden todetaan olevan kunnossa.

MaRa on allasvesien valvonnan osalta todennut, että toimijoiden valvonta muutettava riskiperusteisemmaksi. Allasvesien valvonta kuormittaa erityisesti kylpylöitä. Viranomaiset käyvät tekemässä vuosittain useita allasvesitarkastuksia kylpylöissä (näytteenotto + laboratoriotutkimukset). Kylpylät pystyvät varmistamaan allasvesien terveydelliset laatuvaatimukset omavalvonnalla ja näytteenotolla. Allasvesien valvontaa tulee muuttaa niin, että viranomaisvalvonta olisi omavalvontaa tukevaa ja sitä tehtäisiin riskiperusteisesti

Arviomuistiossa olevat ehdotukset terveydensuojelulain muuttamisesta vastaavat osin MaRan näkemyksiä. Arviomuistioon sisältyy kuitenkin joukko ongelmallisia ehdotuksia, joita käsitellään pykäläkohtaisissa kommentteissa.

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

-

Yleistä

-

Luku 1 - Yleiset säännökset

2 § Yleiset periaatteet

Terveydensuojelulain 2 §:n 2 momentin nojalla elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä omavalvonnan keinoin. Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy. Arviomuistiossa todetaan, että erityisesti talous- ja uimavesien kohdalla omavalvonta on osoittautunut käyttökelpoiseksi menettelyksi riskienhallinnan välineenä.

Perustelumuistion mukaan omavalvonnan sijasta voitaisiin kuitenkin tarkastella yleisempää lähestymistapaa, kuten selvilläolovelvollisuutta ja velvollisuutta ehkäistä terveyshaittoja, jotka ovat tuttuja esimerkiksi ympäristönsuojelulaista. Selvilläolovelvollisuus kattaisi yleisemmän velvoitteen kuin yksinomaan toiminnanharjoittajakohtainen omavalvonta ja laajentaisi vastuuta myös muihin toimijoihin, kuten rakennusten omistajiin. Tämä lähestymistapa olisi yksinkertaisempi toteuttaa ja valvoa, sillä se ei rajoittuisi yksittäisiin toimijoihin, vaan ulottuisi laajasti eri toimialoille ja sektoreille.

Ehdotuksen mukaan toiminnanharjoittajaa koskeva omavalvonta muutetaan yleiseksi selvilläolovelvollisuudeksi ja velvollisuudeksi ehkäistä terveyshaitat (huolehtimisvelvollisuus). Toimijoiden omavalvontavelvollisuudesta voitaisiin säätää erikseen.

Arviomuistion mukaan selvilläölovelvollisuuteen siirtyminen voisi lisätä toimijoiden tietoisuutta vastuustaan ja parantaa terveyshaittojen ehkäisyä jo ennen niiden syntymistä. Tämä lähestymistapa voisi myös vähentää viranomaisten kuormitusta siirtämällä vastuuta ennaltaehkäisevistä toimista enemmän toimijoille ja selkeyttää, millä tasolla vastuu terveystarkistusten hallinnasta jakautuu. Edelleen arviomuistiossa todetaan, että terveyshaittojen syntymisen estäminen mahdollisuuksien mukaan on tarpeen täsmentää siten, että siinä korostetaan haitasta vastuullisen velvollisuutta käyttää kaikki tiedossa ja käytettävissä olevat keinot terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Haittojen ehkäisemisessä huomioidaan keinojen oikeasuhtaisuus terveydelliseen riskiin nähden.

MaRa toteaa esitetty huolehtimisvelvollisuus muodostuisi käytännössä erittäin raskaaksi. Kaikilla eri sektoreilla olevien toimijoiden tulisi kartoittaa mahdolliset potentiaaliset terveyshaitat sekä ryhtyä ennakolta tiedossa oleviin ja käytettävissä oleviin keinoihin niiden ehkäisemiseksi. Tämä aiheuttaisi toiminnanharjoittajille voimassa olevaa terveydensuojelulakiin verrattuna huomattavasti enemmän hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. MaRa vastustaa ehdotusta.

Hallitusohjelmassa on sitouduttu siihen, että hallituskauden aikana yritysten hallinnollinen taakka ei kasva. Hallitusohjelman mukaan puretaan kansalaisia ja yrityksiä haittaavaa ylikireää sääntelyä ja byrokratiaa.

MaRa katsoo, että terveydensuojelulaissa tulisi jatkossakin säätää niistä toiminnoista, joissa omavalvontaa on suoritettava tai joissa riskejä tulisi tunnistaa ja niitä ehkäistä huolehtimisvelvollisuuden nojalla. Oleellista on tunnistaa juuri oman toiminnan ja toimintaympäristön toiminnan riskitekijät. Omavalvonnalla pyritään ehkäisemään erityisesti toiminnan kohteena oleviin henkilöihin (käytännössä asiakkaat) kohdistuvia terveystarkistuksia. Tämä vastaa esimerkiksi elintarvikehuoneistoissa suoritettavaa omavalvontaa.

Voimassa olevan lain nojalla omavalvontavelvoite kohdistuu seuraaviin toimintoihin:

- majoitustoimintaan tarkoitetut tilat
- koulut, oppilaitokset ja muut opetuksen järjestämispaikat
- päiväkodit sekä lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan

järjestämispaikat

-ympäri vuorokautisen palveluasumisen yksiköt, lastensuojelulaitokset, en-si- ja turvakodit, vastaanottokeskukset

-kuntosalit, liikuntatilat ja yleiset saunat

-kylpylät, uimahallit, uimalat ja uimarannat

-kauneushoitolat ja muut ihonkäsittelypaikat, tatuointi- ja lävistysliikkeet,
solariumpalvelut

MaRa katsoo, että omavalvontavelvoitteen tai huolehtimisvelvollisuuden kohteena olevien toimijoiden joukkoa ei tule laajentaa nykyisestä. Toimijoiden hallinnollista taakkaa ja kustannuksia voidaan keventää säätämällä velvoite lähtökohtaisesti huolehtimisvelvollisuudeksi ja säätää omavalvontavelvoite riskiarvioinnin perusteella vain tiettyihin toimintoihin.

3 § Suhde eräisiin säädöksiin

Voimassa olevan lain 3 §:n mukaan terveydensuojelusta säädetään lisäksi ympäristönsuojelulaissa (527/2014), vesihuoltolaissa (119/2001), säteilylaissa (859/2018), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), työturvallisuuslaissa (738/2002), vesilaissa (587/2011), jätelaissa (646/2011), rakentamislaisissa (751/2023), ulkoilulaissa (606/1973), eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/1920), elintarvikelaissa (297/2021), kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009).

Arviomuistiossa todetaan, että terveydensuojelulain 3 §:ssä on säädetty terveydensuojelulain suhteesta tiettyihin muihin säädöksiin, mutta pykälä ei tarkemmin määrittele soveltamisalan rajauksista tai lakien välisestä suhteesta

Arviomuistion mukaan lakien rinnakkaista soveltamista esiintyy runsaasti terveydensuojeluvalvonnassa, ja mahdolliset ristiriidat eri säädösten välillä on ratkaistu tulkinnan avulla. Ristiriitoja tulisi kuitenkin pyrkiä aktiivisesti välttämään säädösvalmistelussa. Valmistelutyössä olisi tärkeää varmistaa, että lakien väliset toimivaltarajat ovat selkeästi määritellyt, tai että lakien keskinäinen suhde esitetään vähintään yleislaki–erityislaki suhteena, jotta käytännön valvontatilanteissa olisi selvää, mikä laki olisi ensisijainen. Elinympäristöstä syntyvien terveyshaittojen osalta terveydensuojelulaille sopisi yleislain rooli, jota täydentävät muut lait silloin, kun kyse on tiettyjen rajattujen tekijöiden aiheuttamista terveyshaitoista tai niiden ehkäisystä.

MaRa katsoo, että lakien välistä suhdetta voidaan selkeyttää niin, että matkailu- ja ravintola-alaan kohdistuvaa viranomaisvalvontaa ja tarkastuksia vähennetään. MaRa ottaa ehdotuksiin tarkemmin kantaa valmistelun edetessä.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

Ei kommenttia tässä vaiheessa. MaRa ottaa näihin asioihin tarkemmin kantaa tarpeen mukaan valmistelun edetessä.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

13 § Ilmoitusvelvollisuus

Voimassa olevassa terveydensuojelulaissa ja sen liitteessä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta. Terveydensuojelulain liitteen 1 mukaisesti ilmoitusvelvollisten toimintojen piiriin kuuluvat muun muassa majoitushuoneistot, liikuntatilat, kokoontumistilat, opetustilat, ihon käsittelyyn liittyvät palvelut, yleiset saunat, uimahallit ja kylpylät, solariumit sekä talousveden tuotantoon liittyvät laitokset. Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on varmistaa, että näiden toimintojen harjoittaminen tapahtuu terveydensuojelulliset vaatimukset täyttävällä tavalla ja ettei toiminnasta aiheudu terveyshaittoja.

Arviomuistiossa todetaan, että säännösten tarkoituksena on varmistaa, että terveydensuojelun kannalta keskeisimmät valvontakohteet tulevat terveydensuojeluviranomaisen tietoon, jolloin terveydensuojeluviranomainen voi kohdistaa näihin tarvittavia toimia.

Ehdotuksen mukaan korkean riskin kohteet olisivat ilmoitusvelvollisia ja säännöllisen valvonnan piirissä. Kohtalaisen riskin kohteet olisivat ilmoitusvelvollisia, mutta ne voitaisiin saattaa säännöllisen valvonnan piiriin paikallisen valvontaviranomaisen harkinnan perusteella. Muutoin näitä valvottaisiin pelkästään terveyshaittaepäilyjen perusteella. Vähäisen riskin kohteen jäisivät ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle ja niitä valvottaisiin terveyshaittaepäilyjen ja puutteista tehtyjen ilmoitusten perusteella.

MaRa pitää ongelmallisena, että säännöllinen valvontatarve arvioitaisiin tapauskohtaisesti paikallisen valvontaviranomaisen harkinnan perusteella. Tämä johtaisi toimijoiden epätasa-arvoiseen kohteluun ja käytäntöjen eriytymiseen maan sisällä. Toisessa kunnassa ilmoitusvelvollista kohtalaisen riskin kohdetta valvottaisiin säännöllisesti, jolloin sille aiheutuisi enemmän hallinnollista taakkaa ja kustannuksia verrattuna toisessa kunnassa samanlaista toimintaa harjoittavaan, jota valvottaisiin vain terveyshaittaepäilyjen perusteella. Säännöllisen valvonnan tulisi perustua valtakunnallisiin yhdenmukaisiin kriteereihin.

MaRa katsoo, että ilmoitusvelvollisuuden ei tulisi automaattisesti johtaa siihen, että toimipaikka joutuu säännöllisen valvonnan piiriin. Se onko toiminta säännöllisen valvonnan vai epäkohtavalvonnan piirissä tulisi perustua toiminnan riskitasoon. Riskiperusteisessa lähestymistavassa toimipaikan kävijämäärä voi toiminnasta riippuen olla yksi relevantti tekijä valvontatarpeen määrittelyssä. Ilmoitusvelvollisuuden ja säännöllisen valvontatarpeen kytkeminen kaavamaisesti vain kävijämäärään, kuten ehdotuksessa on tehty, ei MaRan näkemyksen mukaan ole perusteltua.

Majoitustoimintaan tarkoitettut tilat

MaRa toteaa, että tällä hetkellä kaikki majoitusliikkeet ovat velvollisia tekemään terveydensuojelulain nojalla ilmoituksen.

Ehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisia ja säännöllisen valvonnan piirissä olevia suuren riskin kohteita olisivat suuren kävijämäärän majoituskohteet, kuten isot hotellit, hostellit, huoneistohotellit ja leirintäalueet sekä pidempiaikaisen majoitukseen tarkoitettut kohteet, kuten majoituskasarmit ja vas-taanottokeskukset. Lainsäädännössä tulee säätää siitä, mikä on suuri kävijämäärä. Näissä kohteissa on usein myös joko allasosasto ja/tai kuntosali.

Ehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisia kohtalaisen riskin kohteita ovat pienimuotoisen toiminnan kohteet, kuten kohtalaisen kävijämäärän kohteet, kuten pienet motellit, matkustajakodit ja aamiaismajoitukset. Ne voitaisiin saattaa säännöllisen valvonnan piiriin viranomaisharkinnan perusteella. Ehdotuksen mukaan vähäisen riskin kohteita olisivat pienimuotoisen toiminnan kohteet, kuten majoitus kalustetussa huoneistossa tai yksittäisessä mökissä.

MaRa ei hyväksy sitä, että majoitusliikkeiden ilmoitusvelvollisuuteen vaikuttaisi toimipaikan kävijämäärä. Esimerkiksi kalustetut huoneistot, joissa harjoitetaan majoitustoimintaa (airbnb-kohteet), vapautettaisiin tämä perusteella kokonaan ilmoituksen tekemisvelvollisuudesta. MaRa katsoo, että samoista asiakkaista kilpailevia majoitustoiminnan harjoittajia tulee ilmoitusvelvollisuuden osalta kohdella samalla tavalla. Ilmoitus tulee vaatia joko kaikilta majoitustoiminnan harjoittajilta tai ei keneltäkään.

Esityksessä tehty riskiarvio airbnb - kohteiden hotelleja poikkeavasta riskitasosta ei myöskään ole perusteltu. Kerrostalon asuinhuoneistoissa harjoitetussa majoitustoiminnassa erilaiset syöpäläiset ja tuhoeläimet voivat levitä matkailijoiden varusteiden mukana muihin kerrostalon huoneistoihin. Hotelleissa niiden torjunta sen sijaan on arkipäiväistä.

Arviomuistiossa on todettu, että majoitustoimintaa on pidetty terveydensuojeluvalvonnassa vähäriskisenä toimintana, jossa riskit liittyvät sisäilman laatuun ja mahdollisiin haittaeläimiin, kuten luteisiin. MaRa toteaa, että tämä puoltaa sitä, että majoitusliikkeet vapautettaisiin ilmoituksen tekemisestä. Myös ennen arviomuistion laatimista järjestetyissä sidosryhmätilaisuuksissa, ainakin osa terveydensuojeluviranomaisista on pitänyt majoitustoimintaa vähäisen riskin toimintana ja katsonut, että ilmoitusta ei tulisi vaatia.

MaRa toteaa, että terveydensuojelulain mukaisen ilmoituksen tekemistä kaikista majoitusliikkeistä puoltaa arviomuistion 15 §:n kohdalla selostetut seikat.

Arviomuistiossa todetaan, että viranomaisten välinen yhteistyö on keskeistä terveydensuojelulain 15 §:n tehokkaassa soveltamisessa. Tämä korostuu erityisesti majoitushuoneistoihin liittyvien ilmoitusten käsittelyssä, jossa terveydensuojeluviranomaisen tulisi välittää tieto majoitustoiminnasta myös kihlakunnan poliisilaitokselle ja alueen pelastusviranomaiselle. Nykyinen käytäntö ei kuitenkaan ole riittävän järjestelmällinen, mikä voi johtaa puutteisiin valvonnan kohdentamisessa. Sen sijaan, että tiedonkulku perustuisi pelkästään terveydensuojeluviranomaiselle tehtyihin ilmoituksiin, terveydensuojelun, pelastustoimen ja poliisin tulisi kehittää menettelyjä siten, että majoitustoimintaa koskeva tieto välittyisi ajantasaisesti kaikille valvontaviranomaisille. Tämä on tärkeää muun muassa paloturvallisuuden ja yleisen järjestyksen varmistamiseksi. Mikäli terveydensuojelulaissa kevennetään majoitushuoneistoihin liittyvää ilmoitusmenettelyä, heikentäisi se tiedonkulkua myös poliisin ja pelastusviranomaisten suuntaan.

Edelleen arviomuistiossa todetaan, että terveydensuojelun kannalta on tärkeää, että tilan käyttö vastaa rakentamisluvan määrittelemää käyttötarkoitusta, sillä tällöin tilan tekniset ratkaisut on suunniteltu ja toteutettu kyseistä käyttöä varten. Tämän vuoksi terveydensuojelulain mukaisessa ilmoituksessa olisi myös syytä mainita, vastaako tilassa harjoitettava toiminta rakentamisluvan mukaista käyttötarkoitusta.

MaRa toteaa, että jos airbnb alustalla välitetyn asuinkerrostalossa sijaitsevan huoneiston käyttötarkoitus ei mahdollista majoitustoimintaa, tähän voidaan ilmoituksen jälkeen puuttua. Myös palo- ja pelastusviranomaiset voi tehdä kohteeseen tarkastuksen ilmoituksen saatuaan. Suuri osa toimijoista, jotka harjoittavat majoitustoimintaa kalustetuissa huoneistoissa, ovat kuitenkin jättäneet ilmoituksen tekemättä. On tärkeää, että jatkossa ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin voidaan käyttää seuraamusmaksua.

Arviomuistiossa todetaan, että majoitus- ja ravitsemistoiminnassa annetussa laissa tarkoitettua majoitustoimintaa ja sen soveltamisalan ulkopuolella tapahtuvaa ammattimaista majoitustoimintaa on tarkasteltava terveydensuojelulain näkökulmasta yhtenevin periaattein.

MaRa toteaa, että lyhytaikaiseen majoittamiseen tarkoitettut tilat, ovat majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain tarkoittamia majoitusliikkeitä, kun niissä harjoitetaan ammattimaista majoitustoimintaa. Tämä koskee myös asuinkerrostalossa olevia kalustettuja huoneistoja, joita välitetään alustojen kautta (airbnb). Asuntoa, jossa asunnon haltija on kirjoilla, voidaan käyttää tilapäisesti lyhytaikaiseen majoitustoimintaan esimerkiksi asunnon haltijan loman aikana. Jos lyhytaikainen majoittaminen asunnossa on ammattimaista majoitustoimintaa, siihen soveltaa myös terveydensuojelulain majoitustiloja koskevaa sääntelyä. Sääntelyn tulee olla sopusoinnussa majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain kanssa.

Ympäristöministeriössä on parhaillaan valmistelussa rakentamislain muuttaminen, jossa rakentamislakiin ollaan sisällyttämässä asumisen ja majoittamisen määritelmät. Lausunnot on lähetetty hallituksen esitysluonnoksessa olevaa sääntelyä ei tule sellaisenaan viedä eteenpäin.

Ehdotus ei takaa tasapuolisia kilpailuolosuhteita ja se sisältää merkittäviä ongelmia. Asiasta tarkemmin MaRan lausunnossa 8.4.2025. <https://www.mara.fi/ajankohtaista/lausunnot-ja-kannanotot/lausunto-ymparistoministeriolle-rakentamislain-muuttamisesta.html>

MaRa katsoo, että sääntelyvaihtoehtona tulee olla joko se, että kaikki majoitusliikkeet vapautetaan ilmoituksen tekemisestä vähäriskisenä toimintana tai ilmoitus vaaditaan nykylakia vastaavasti kaikilta majoitusliikkeiltä. Majoitusliikkeiden ilmoitusvelvollisuuden ei tule johtaa siihen, että majoitusliike joutuu säännöllisen valvonnan piiriin. Koska kyse on matalan riskin toiminnasta, valvontaa tulee tehdä ainoastaan epäkohtailmoitusten perusteella.

Voimassa olevan terveydensuojelulain nojalla ilmoitus on tehtävä leirintäalueen majoitushuoneistosta. Leirintäalueen on tehtävä myös ulkoilulain mukainen ilmoitus kunnalliselle leirintäalueviranomaiselle.

MaRa katsoo, että leirintäalueita koskeva ilmoitus tulee poistaa terveydensuojelulaista tarpeettomana. Terveydensuojeluviranomainen saa tiedon leirintäalueen ilmoituksesta kunnalliselta leirintäalueviranomaiselta.

Yleisölle avoin kuntosali ja liikuntatila

Terveydensuojelulain nojalla ilmoituksenvaraisia toimintoja ovat yleisölle avoimet liikuntatilat ja kuntosalit.

Ehdotuksen mukaan suuren riskin kohteita olisivat jatkossa volyymiltaan suuren kävijämäärän kohteet, kuten liikuntakeskukset, urheiluhallit ja suuret kuntosalit. Kohtalaisen riskin kohteita olisivat kohtalaisen kävijämäärän liikuntatilat ja vähäisen riskin kohteita olisivat pienimuotoisen toiminnan kohteet kuten paikalliset pienet liikuntatilat ja ei liikuntatiloiksi katsottava toiminta, kuten keilahallit, biljardisalit, pakopelitilat jne. Tähän ryhmän kuulisivat myös mm. meditaatio ja sen tyyppiset ei-liikunnalliset joogatilat. Vähäisen riskin kohteisiin kuulusivat myös mm. ulkokuntosalit.

MaRa katsoo, että terveydensuojelulain uudistamisessa tulisi harkita tulisiko liikuntatiloista vaatia ilmoitusta lainkaan. Kuntosaleilla ja liikuntatiloissa riskit liittyvät lähinnä henkilövahinkoihin, joiden riskien tunnistamisesta ja varautumisesta säädetään kattavasti laissa kuluttajapalvelujen turvallisuudesta. Jos liikuntatiloista vaaditaan ilmoitusta, ilmoitusta voidaan edellyttää vain, jos tähän on selkeä peruste. Peruste ilmoitukselle ja/tai säännölliselle valvonnalle ei voi olla yksinomaan tilan suuri kävijämäärä.

MaRa pitää nykylakia vastaavasti välttämättömänä, että keilahalleja, biljardisaleja ja pakuhuonepelejä ei pidetä terveydensuojelulaissa liikuntatiloina. Ne eivät ole nykyisenkään terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisia (terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden soveltamisohje, Valvira 12.5.2023). Tämä tilanne tulee säilyttää nykyisellään.

Yleiset saunat

Voimassa olevan terveydensuojelulain nojalla kaikki yleiset saunat ovat ilmoitusvelvollisia.

Arviomuistion ehdotuksen mukaan suuren riskin kohteita olisivat volyymiltään suuren kävijämäärä kohteet kuten suuret yleiset saunat. Kohtalaisen riskin kohteita olisivat kohtalaisen kävijämäärän saunat. Vähäisen riskin kohteita olisivat tilausaunat, joissa päätoimintana on kokoontumistila.

MaRa katsoo, että terveydensuojelulaissa tulee säilyttää nykyinen yleisen saunan määritelmä. Yleiset saunoja koskeva ilmoitusvelvollisuus koskee tällä hetkellä tilanteita, kun saunapalvelun tarjoaminen on toiminnan pääasiallinen käyttötarkoitus. Terveystensuojelulain esitöissä ei ole suoraan otettu kantaa siihen, mitä pääasiallisella käyttötarkoituksella tarkoitetaan. Kokoontumishuoneistojen saunat on kuitenkin rajattu ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Nämä eivät ole ilmoitusvelvollisia, koska niiden pääasiallinen käyttötarkoitus ei ole lain tarkoittamalla tavalla saunapalveluiden tarjoaminen. Myös esimerkiksi ravintoloissa olevat tilausaunat jäävät lähtökohtaisesti ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, koska ne ovat ravintoloiden oheistoimintoja. Samoin esimerkiksi jääkiekkohallin aitiotilojen yhteydessä olevat saunat jäävät ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle (ilmoitusvelvollisuuden soveltamisohje).

Voimassa olevan lain ja terveydensuojelulain Valviran soveltamisohjeen nojalla hotellin, kylpylän, uimahallin tai muun ilmoituksenvaraisen toiminnan yhteydessä oleva ja vain kyseisen toiminnan asiakkaille tarkoitettu sauna sisällytetään kyseisen päätoiminnan mukaiseen ilmoitukseen. MaRa katsoo, että tämä periaate tulee säilyttää myös jatkossa, jos ko. kohteelta vaaditaan ilmoitusta.

MaRa katsoo, että selkeintä olisi, että ilmoitus vaaditaan kaikilta nykymääritelmän mukaisilta yleisiltä saunoilta tai ilmoitusvelvollisuus poistetaan yleisiltä saunoilta kokonaan. Ilmoituksen tekeminen yleisestä saunasta ei saa kuitenkaan automaattisesti johtaa siihen, että kohde joutuu säännöllisen valvonnan piiriin. Yleisten saunojen säännöllinen valvonta tulisi perustua riskiperusteisuuteen eikä niissä tule tehdä tarkastuskäyntejä, ellei erityisestä perustetta ilmene.

Yleisölle avoin kylpylä ja uimahalli

Ehdotuksen mukaan suuren riskin kohteita olisivat tilat, joissa on joko uima-allas (ei yksityiset uima-altaat tai yksittäinen pieni allas) tai vaihtoehtoisesti uima-allastilat, joissa kävijämäärä on merkittävä. Kohtalaisen riskin kohteita olisivat uima-allastilat, joissa vähäinen kävijämäärä (ei yksityiset uima-altaat tai yksittäinen pieni allas). Vähäisen riskin kohteisiin kuuluisivat yksityiset uima-altaat, yksittäiset pienet altaat, kuten porealtaat, kylmäallas, kylpytynnyri tai kellunta-allas.

Voimassa olevan lain nojalla ilmoitus on tehtävä yleisistä kylpylöistä ja yleisistä uimahalleista. MaRa pitää ilmoitusvelvollisuutta myös jatkossa perusteltuna.

MaRa katsoo, että yleisen kylpylän tai uimahallin määritelmää eikä ilmoitusvelvollisuutta tule laajentaa. Kylpylöinä tai uimahalleina tulee pitää ainoastaan laitoksia, joissa allasosasto. Se, että toimipaikassa on esimerkiksi kylpytynnyri (=palju), ei tee toimipaikasta kylpylää tai uimahallia. Määritelmään sisältyy myös se, että kyseessä on yleisölle avoin paikka. Terveysuojelulain esitöiden (HE 140/2021 vp) mukaan hotellin allas-osasto rinnastetaan yleisölle avoimeen uimahalliin, jos allasosasto oheistiloineen on muidenkin kuin hotellivieraiden käytettävissä. Jos allasosasto on vain hotellivieraiden käytössä, kyse ei ole yleisestä uimahallista.

MaRa katsoo, että ilmoitusvelvollisuutta yleisölle avoimien kylpylöiden ja uimahallien puoltaa se, että niiden allasvesiin voi liittyä uimaveden säännöllinen valvonta (terveysuojelulain 29 § ja STM allasvesiasetus).

Terveysuojelulain mukaisen ilmoituksen perusteella tulee arvioida valtakunnallisten kriteerien perusteella, onko laitos säännöllisen valvonnan piirissä vai ei.

MaRa katsoo, että pienten yleisten laitosten allasveden säännöllisestä valvonnasta ja näytteenotosta tulee luopua koska, se kuormittaa suhteettomasti pieniä laitoksia, joissa kävijämäärät ovat vähäisiä. Näytteitä allasvedestä voidaan ottaa riskiperusteisesti, jos epäkohtia on ilmennyt.

MaRa katsoo, että myös isoissa laitoksissa viranomaisvalvonnan tulisi olisi omavalvontaa tukevaa ja sitä tehtäisiin riskiperusteisesti. Arviomuistion ehdotuksen mukaisesti isoissa laitoksissa näytteenoton ja valvonnan tiheyttä tulee harventaa ja mukauttaa sitä kohteen riskitason perusteella niin, että hyvin toimivien laitosten valvonta kevenisi. Kylpylät pystyvät varmistamaan allasvesien terveydelliset laatuvaatimukset omavalvonnalla ja näytteenotolla.

Yleiset uimarannat

Ehdotuksen mukaan suuren riskin kohteita olisivat yleiset uimarannat. Kohtalaisen riskin kohteita olisivat pienet yleiset uimarannat ja talviuinti-paikat.

Voimassa olevan lain mukaan ilmoituksenvaraisia ovat kaikki yleisölle avoimet uimarannat. Näihin kuuluvat yleiset uimarannat eli ns. EU-uimarannat sekä muut yleisölle avoimet uimarannat eli pienet yleiset uimarannat. Yleistä uimarannoista on säädetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (STMa 177/2008) ja pienistä yleistä uimarannoista sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (STMa 354/2008). Yleisölle avointen uimarantojen lisäksi on olemassa uimapaikkoja, jotka eivät ole ilmoitus-velvollisia. Esimerkiksi yleisölle avointen saunojen yhteydessä voi olla uimapaikkoja, jotka eivät kuitenkaan ole uimarantoja.

MaRa toteaa, että uimarannan määritelmää ei tule laajentaa uintipaikkoihin, joita ovat muun muassa talviuintipaikat ja saunojen yhteydessä olevat uintipaikat. Näitä ei tule koskea ilmoitusvelvollisuus.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen nojalla pienellä yleisellä uima-rannalla tarkoitetaan sellaista yleistä uimarantaa, jolla arvioidaan käyvän uimakauden aikana vähemmän kuin 100 uimaria päivässä ja josta on tehtävä terveydensuojelulain (763/1994) 13 §:n 1 momentin 3 kohdan mukainen ilmoitus.

Jotta kotimaiset ja ulkomaiset matkailijat voisivat nauttia lyhyellä kesäkaudella Suomen luonnonvesissä uimisesta, myös pienten uimarantojen byrokratiaa tulisi keventää ja samalla harkita myös ilmoitusvelvollisuuden poistamista. STM:n asetuksen nojalla uimakauden aikana on aina otettava ja analysoitava vähintään kolme näytettä, paitsi Lapin läänissä sekä Kuusamon ja Taivalkosken kunnissa, jossa uimakauden aikana on otettava ja analysoitava vähintään kaksi näytettä. Pienten uimarantojen raskaan byrokratian ja näytteenoton takia esimerkiksi retkeilyreittien varrella ei ole pieniä uimarantoja, ja ulkoilijat joutuvat menemään uimaan pusikosta ja kahlaamaan kivikossa.

Uimarantavesien valvonnan kehittämistä ja keventämistä kaikkia uimarantoja koskien on käsitelty arviomuistiossa säännöllisen uimaveden valvontaa koskevassa kohdassa (29 §).

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

MaRa ottaa näihin asioihin tarpeen mukaan tarkemmin kanta asian jatko-valmistelussa.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

MaRa ottaa näihin asioihin tarpeen mukaan tarkemmin kantaa asian jatkovalmistelussa.

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

26 § Asunnon ja muun oleskelutilan terveydelliset vaatimukset

Lain 26 §:ssä säädetään asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellisistä olosuhteista.

Ensimmäisen momentin mukaan asunnon ja muun sisätilan sisäilman puh-taus, lämpötila, kosteus, melu, ilmanvaihto, valon, säteily ja muut vastaa-vat olosuhteet tulee olla sellaiset, ettei niistä aiheudu asunnossa tai sisäti-lassa oleskelevalle terveyshaittaa.

Arviomuistiossa todetaan, että ensimmäisen momentin soveltamisessa ei ole havaittu merkittäviä ongelmia, johtuen sen yleisluontoisuudesta ja siitä, että momentissa mainitut tekijät on tarkoitettu esimerkkilistaksi mahdollisista haittaa aiheuttavista tekijöistä, ei tyhjentäväksi listaksi. MaRa jakaa arviomuistiossa esitetyn näkemyksen.

Pykälän 2 momentin mukaan asunnossa ja muussa oleskelutilassa ei saa olla eläimiä eikä mikrobeja siinä määrin, että niistä aiheutuu terveyshaittaa. Arviomuistion mukaan momentissa mainitut eläimet on ymmärretty koskevan erityyppisiä tuhohyönteisiä ja haittaeläimiä. Momentissa mainitut mikrobit on ymmärretty tarkoittavan homeita, hiivoja, alkueläimiä, bak-teereita ja viruksia.

Arviomuistion mukaan sääntelyn termistö on tulkinnanvarainen siltä osin mitä tarkoitetaan muilla sisätiloilla (1 momentti) ja mitä muilla oleskelutiloilla. Hallituksen esityksessä (HE 76/2014 vp) muuta oleskelutilaa on kuvattu siten, että sillä tarkoitetaan lähinnä terveydensuojelulaissa 13 §:n mukaisia huoneistoja, kuten erilaisia kokoontumishuoneistoja, majoitustiloja, yleisölle tarkoitettuja tiloja ja elokuvateattereita, sekä tämän lisäksi kouluja, päiväkoteja, varuskuntien kasarmeja, vankiloiden asuintiloja tai muita vastaavia tiloja. Kyseinen listaus ei ole tyhjentävä, eikä tarkkarajainen, joten kyseiseen määrittelyyn jää tulkinnanvaraa.

Arviomuistion ehdotuksen mukaan pykälän kirjoitusasu tulee selkeyttää ja termejä tulee käyttää johdonmukaisesti, jotta nykyinen termistön horjuvuus ei aiheuta käytännön tilanteissa epäselvyyksiä. MaRa pitää perusteltuna, että lainsäädäntö on sekä toimijoille että valvoville viranomaisille selkeää. MaRa ottaa asioihin tarkemmin kantaa asian jatkovalmistelussa.

Perustelumuistiossa todetaan, että asetuksessa on säädetty asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellisistä olosuhteista. Ehdotuksen mukaan lyhytaikaisen majoitustoiminnan olosuhdevaatimukset tulisi arvioida suhteessa asuntojen ja muiden oleskelutilojen vaatimuksiin, ja tarvittaessa säätää näille omat terveydensuojeluun liittyvät vaatimukset.

MaRa toteaa, että lyhytaikaiseen majoittamiseen tarkoitetut tilat ovat majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain tarkoittamia majoitusliikkeitä, kun niissä harjoitetaan ammattimaista majoitustoimintaa. Tämä koskee myös asuinkerrostalossa olevia kalustettuja huoneistoja, joita välitetään alustojen kautta (airbnb). Asuntoa, jossa asunnon haltija on kirjoilla, voidaan käyttää tilapäisesti lyhytaikaiseen majoitustoimintaan esimerkiksi asunnon haltijan loman aikana. Jos lyhytaikainen majoittaminen asunnossa on ammattimaista majoitustoimintaa, siihen sovelletaan terveydensuojelulain majoitusliikettä koskevia säännöksiä. Terveydensuojelulain sääntelyn tulee olla sopusoinnussa majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain kanssa.

Arviomuistiossa tuodaan esille, että terveydensuojeluviranomaiset valvo-vat tilojen olosuhteita ja hygieniää, mutta eivät ihmisten välillä tarttuvia tauteja. Ehdotuksen mukaan terveydensuojelulaissa tulee kuvata mikrobeja koskevan säännöksen suhde tartuntatautilainsäädäntöön. MaRa toteaa, että sääntely välisen suhde ei ole aiheuttanut käytännön epäselvyyksiä esimerkiksi korona-aikana, jolloin tartuntatautilain nojalla määrättiin koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi rajoituksia erilaisiin tiloihin. Sääntelyn välinen suhde voidaan selvittää tartuntatautilain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

27 § Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta

Terveydensuojelulain 27 §:ssä säädetään tilanteista, joissa asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyy melua, tärinää, hajua, valoa, mikrobeja, pölyä, savua, liiallista lämpöä tai kylmyyttä taikka kosteutta, säteilyä tai muuta niihin verrattavaa siten, että siitä voi aiheutua terveyshaittaa. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että toimenpiteisiin haitan selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi on ryhdyttävä viipymättä. Pykälän 2 momentissa säädetään vastuunjaosta rakennuksen omistajan ja haltijan välillä sekä terveydensuojeluviranomaisen oikeudesta antaa velvoittavia määräyksiä haitasta vastuulliselle. Pykälän 3 momentissa säädetään tilan-teista, joissa terveydensuojeluviranomainen voi kieltää tai rajoittaa asunnon tai muun oleskelutilan käyttöä sisätiloissa esiintyvän terveyshaitan yhteydessä. Neljännessä momentissa säädetään siitä, minkälaisiin selvityksiin ja tarkastuksiin määräyksen antamisen tulee perustua.

Arviomuistiossa todetaan, että lain 27 § on osoittautunut soveltamiskäytännössä tärkeäksi välineeksi terveellisen elinympäristön turvaamisessa.

MaRan toimialan yrityksiin liittyen pykälää on sovellettu erityisesti musiikkimelusta aiheutuviin terveyshaittaepäilyihin. Näissä tilanteissa luotettava melumittaus on olennaista arvioitaessa meluhaitan olemassaoloa. Arviomuistiossa todetaan, että määräysten antamisen tulee perustua terveydensuojeluviranomaisen tekemään tarkastukseen sekä riittäviin ja luotettaviin mittauksiin, näytteisiin, tutkimuksiin, selvityksiin tai havaintoihin, ei pelkkiin yksittäisiin mittaustuloksiin. MaRa jakaa arviomuistiossa esitetyn päätelmän, jonka mukaan kyseiset vaatimukset ovat yhä relevantteja

edellytyksiä luotettavien päätösten antamiseksi. Melumittaus ei voi perustua aistinvaraiseen arvioon.

Terveysuojelulain 27 §:n 4 momentin nojalla terveyshaitan selvittämiseksi voidaan lisäksi antaa määräys rakenteen kuntotutkimuksen suorittamisesta. Ehdotuksen mukaan terveysuojeluviranomaiselle tulisi antaa mahdollisuus antaa määräys rakenteen kuntotutkimuksen lisäksi myös koko rakennusta tai talotekniikkaa koskevan kuntotutkimuksen, katsastuksen tai tarkastuksen suorittamiseksi.

MaRa toteaa, että koko rakennuksen kuntotutkimuksen määrääminen johtaa mittaviin kustannuksiin ja herkästi myös riitatilanteisiin kustannusten jaosta. Arviomuistiosta ei käy ilmi millä edellytyksillä tällainen määräys voitaisiin antaa koko rakennusta tai talotekniikkaa koskien. Asia edellyttää huolellista jatkoselvittämistä.

28 § Yleiset alueet, rakennukset ja laitokset

Voimassa olevan terveysuojelulain 28 §:n nojalla leirintäalue ja muu vastaava majoittumiseen varattu alue sekä yleiseen käyttöön tarkoitettu uimala, uimahalli, uimaranta, kylpylä, sauna tai muu vastaava alue tai laitos on suunniteltava, varustettava sekä sitä on kunnossapidettävä ja hoidettava siten, ettei siellä oleskeleville aiheudu terveyshaittaa.

Arviomuistiossa todetaan, että säännös koskee monia terveysuojelulain 13 §:ssä ilmoitusvelvollisiksi säädettyjä kohteita, ja lisäksi monilta

osin puhtaanapitoa ja ympäristön terveellisyyttä koskevista asioista säädetään jo terveysuojelulain muissa pykälissä sekä muussa lainsäädännössä, kuten jätelaissa, rakentamislaisissa ja ympäristönsuojelulaisissa. Säännöksen päällekkäisyys muun lainsäädännön kanssa voi hämärtää sääntelyn johdonmukaisuutta ja johtaa erilaisiin tulkintoihin sen soveltamisessa. Terveysuojelulain 26 ja 27 § koskevat jo huoneistojen ja julkisten tilojen terveydellisiä vaatimuksia, joten on perusteltua arvioida, tarvitaanko 28 § erillisenä säännöksenä vai olisiko sen sisältämät velvoitteet parempi yhdistää muuhun sääntelyyn.

MaRa katsoo, että päällekkäisen sääntelyn ja eriävien tulkintojen estämiseksi, terveysuojelulain 28 §:n olisi perusteltua poistaa. Pykälän poistaminen ei saa kuitenkaan johtaa hallinnollisen taakan tai kustannusten lisääntymisen muun lainsäädännön nojalla.

Terveysuojelulain 28 §:ssä mainitaan leirintäalueet ja muuta vastaavat majoittumiseen varatut alueet. Arviomuistiossa todetaan, että leirintäalueita koskee terveysuojelulainsäädännön lisäksi

muun muassa ulkoilulaki, jossa säädetään osin samoista asioista kuin terveydensuojelulaissa. Tämä voi johtaa epäselvyyksiin toimivaltojen ja vastuiden jakautumisessa eri viranomaisten kesken.

MaRa toteaa, että ulkoilulaissa säädetään muun muassa, että leirintäalue on sijoitettava ja rakennettava ja sitä on hoidettava niin, ettei sen käyttö aiheuta haittaa tai vaaraa terveydelle (19.1 momentti 1-kohta). Ympäristöministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset leirintäalueen ja tilapäisen leirintäalueen vähimmäisvaatimuksista. Myös 25 §:ssä mainittuihin tilapäisiin leirintäalueisiin sovelletaan 19 §:n vaatimuksia. Leirintäalueita valvoo kunnan leirintäalueviranomainen.

Arvomuistiossa ehdotetaan, että leirintäalueita koskevaa terveydensuojeluvalvontaa säädettäessä on tarkasteltava ulkoilulain ja terveydensuojelulain välistä rajapintaa ilmoitusvelvollisuuksien sekä terveysriskin vähentämiseen tai poistamiseen liittyvän valvonnan ja määräyksenantovaltuuksien osalta. Tämä tulisi huomioida ulkoilulain muuttamista koskevan hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä

MaRa katsoo, että ulkoilulakia erityislakina tulee soveltaa leirintäalueisiin. Pällekkäistä sääntelyä ja valvontaa tulee poistaa leirintäalueiden hallinnollisten taakan ja kustannusten vähentämiseksi.

28 a § Allasvesihygieeninen osaaminen

Lain 28 a §:n 1 momentissa säädetään toiminnanharjoittajalle velvoite siitä, että uimahallissa, kylpylässä tai vastaavassa laitoksessa työskentelevillä, allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevillä henkilöillä on laitosteknistä ja allasvesihygieenistä osaamista osoittava Sosiaali- ja

terveysalan lupa- ja valvontaviraston antama todistus (jäljempänä allasvettä koskeva vesityökortti). Tarkempia määräyksiä annetaan asetuksella.

STM:n asetuksessa (1350/2026) asetuksessa säädetään uimalassa, uimahallissa, kylpylässä, vesipuistossa, virkistymis-, kuntoutus- tai hierontalaitoksessa taikka muussa vastaavassa laitoksessa työskentelevältä, allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja allasvesihygieenisestä osaamisesta.

MaRan tietojen mukaan allasvettä koskeva vesityökorttia on vaadittu myös matkailuyritysten saunaosastojen kohdalla. Jos saunatiloissa on esimerkiksi kaksi poreammetta, tulee toimipaikassa olla kaksi allasvesityökortin omaava huoltajaa. Tämä aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia pienille toimipaikoille. Terveydensuojelulain 28 a §:ää tulee muuttaa niin, että yritysten hallinnollinen taakka kevenee.

29 § Uimaveden säännöllinen valvonta

Yleisen uimalan, uimahallin, uimarannan, kylpylän sekä yleisen virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaan veden laatua on kunnan terveydensuojeluviranomaisen säännöllisesti valvottava. Allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista on säädetty tarkemmin STM:n asetuksessa (315/2002). Näytteenotto koskee siis lain nojalla yleisiä laitoksia.

Allasvedet

Allasvesiasetusta ei sovelleta esimerkiksi hotellien altaisiin, jos sinne on pääsy vain hotellin asiakkailla. Arviomuistiossa todetaan, että valvonnassa etenkin tällaisissa altaissa on havaittu muita altaita enemmän hygienian ja allasveden laadun puutteita, joten ne tulisi sisällyttää valvontaan.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus sitoutuu siihen, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva. MaRa toteaa, että terveydensuojelulain uimaveden säännöllisen valvonnan ja allasvesiasetuksen soveltamisalan laajennus hotelliasiakkaiden käyttöön tarkoitettuihin altaisiin on hallitusohjelmakirjauksen vastaista.

MaRa tietoon ei ole tullut hotellissa olevien altaiden hygienian ja allasvedessä olisi merkittäviä puutteita tai että altaiden käyttäjät olisivat saaneet oireita altaissa uimisesta. Soveltamisalan laajentaminen lisäisi merkittävästi niiden hotellien kustannuksia, joilla on uima-allas hotelliasiakkaitaan varten. Tämä johtaisi siihen, että moni pk-hotelli joutuisi jopa harkitsemaan hotellin uima-altaasta luopumista. MaRa vastustaa hotellialtaita koskevaa soveltamisalan laajennusta.

MaRa katsoo, että pienten yleisten laitosten allasveden säännöllisestä valvonnasta ja näytteenotosta tulee luopua koska, se kuormittaa suhteettomasti pieniä laitoksia, joissa kävijämäärät ovat vähäisiä. Näytteitä allasvedestä voidaan ottaa riskiperusteisesti, jos epäkohtia on ilmennyt.

MaRa katsoo, että myös isoissa laitoksissa viranomaisvalvonnan tulisi olisi omavalvontaa tukevaa ja sitä tehtäisiin riskiperusteisesti. Arviomuistion ehdotuksen mukaisesti isoissa laitoksissa näytteenoton ja valvonnan tiheyttä tulee harventaa ja mukauttaa sitä kohteen riskitason perusteella niin, että hyvin toimivien laitosten valvonta kevenisi. Kylpylät pystyvät varmistamaan allasvesien terveydelliset laatuvaatimukset omavalvonnalla ja näytteenotolla.

Arviomuistiossa ehdotetaan, että kylpytynnyreille, porealtaille ja kellunta-tankeille tulisi säätää vähimmäisvaatimukset ml. omavalvonta. Nykyinen lainsäädäntö ei kata näiden kohteiden hygieniatason ylläpitämisen erityis-vaatimuksia.

MaRa toteaa, että monella matkailu- ja ravintola-alan yrityksellä on kylpytynnyreitä (=paljuja) saunojen yhteydessä. Kylpytynnyrit ovat usein asiakasryhmien käytössä vain tilauksesta, jolloin kylpytynnyriä käyttää kerrallaan tietty ryhmä saunomisen ajan. Kylpytynnyriin mennään saunasta pe-sun jälkeen. MaRa katsoo, että omavalvontavelvoitteen säätäminen kylpytynnyreille lisäisi perusteettomasti toimialamme yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia ja se olisi myös hallitusohjelman vastaista. MaRan jäsenyritysten käytössä olevista kylpytynnyreistä ei ole osoitettu aiheutuneen sellaisia ongelmia, että omavalvontavelvoitteen säätäminen olisi perusteltua. Kylpytynnyrien käytön riskejä voidaan ehkäistä toimijoille annettavin ohjeistuksin.

Uimarantavesi

MaRa katsoo, että niin isojen kuin pienten uimarantojen veden valvontaan liittyvää byrokratiaa ja kustannuksia tulee vähentää. Pieniä uimarantoja on käsitelty lausunnossa aiemmin edellä ilmoituksenvaraisuutta koskevassa kohdassa.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

50 § Valvonnan perusmaksu

Arviomuistiossa todetaan, että terveydensuojelulain 50 §:ssä säädettyä valvonnan perusmaksua koskevaa säännöstä voidaan pitää perusteltuna ja toimivana ratkaisuna, jolla on pyritty kattamaan terveydensuojeluvalvonnasta viranomaisille aiheutuvia kustannuksia. Valvonnan perusmaksu on kytketty ilmoitusvelvollisuuteen ja lain liitteessä lueteltuihin perusmaksuvelvollisiin toimintoihin. Sellaiset toiminnot, joiden ilmoitusvelvollisuuteen liittyy kunnan terveydensuojeluviranomaisen harkintaa, on jätetty perusmaksuvelvollisuuden ulkopuolelle. Myös pienimuotoiset toiminnot on rajattu perusmaksun ulkopuolelle.

Arviomuistiossa ehdotetaan, että kaikki ilmoitusvelvolliset toiminnot sisältyisivät valvonnan perusmaksuvelvollisuuden piiriin, vaikka osaa valvontakohteista voitaisiinkin valvoa vain

terveyshaittaepäilyjen perusteella. Tällöin perusmaksun suuruus voisi olla kohtuullinen, koska maksajia olisi paljon, vaikkakin valvonnan intensiteetti vaihtelee. Maksuvelvollisuus myös edesauttaisi valvontarekisterin ajantasaisuutta, sillä vuotuinen maksu kannustaisi ilmoittamaan toiminnan lopettamisesta.

MaRa pitää perusteltuna lähtökohtana, että valvonnan perusmaksu perustuu terveydensuojelulaissa myös jatkossa ilmoituksenvaraiseen toimintaan. Ilmoituksen tekeminen ei tulisi johtaa aina säännönmukaiseen valvontaan vaan säännönmukainen valvonta ja riskiperusteisen valvonta arvioitaisiin ilmoituksenvaraisen toiminnan terveystarpeen perusteella.

Voimassa olevan lain 2 momentin mukaan, jos toiminnanharjoittajan yhdessä toimipaikassa harjoittama toiminta sisältää useita 1 momentissa tarkoitettuja toimintoja, valvonnan perusmaksu peritään vuosittain vain yhden kerran. MaRa katsoo, että toimipaikan käsitettä tulee tulkinta laajasti niin, että samaa toiminnallista kokonaisuutta pidetään yhtenä toimipaikkana, vaikka toiminnot sijaitsivat esimerkiksi eri rakennuksissa (esimerkiksi voimassa olevan terveydensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollinen majoitusliike ja samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluva ilmoitusvelvollinen saunarakennus).

Ehdotuksen mukaan laissa tulee säätää selkeästi siitä, miten valvonnan perusmaksuvelvollisuus määräytyy silloin, kun samaa tilaa käyttää useampi eri ilmoitusvelvollinen toiminnanharjoittaja. MaRa katsoo, että tämä on perusteltua ja ottaa siihen kantaa valmistelun edetessä.

Valvonnan perusmaksua ehdotetaan tarkistettavaksi elinkustannusindeksin muutoksen ja inflaation takia 150 eurosta 180 euroon. MaRa suhtautuu kriittisesti valvonnan perusmaksujen korottamiseen, koska toimialan yritysten hallinnollinen taakka ja kustannukset ovat jo tällä hetkellä erittäin raskaat. Maksun korottaminen on myös hallitusohjelman kirjauksen vastaista.

Hallitusohjelmassa todetaan, että hallituksen tavoitteena on liian sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. Puretaan kansalaisia ja yrityksiä haittaavaa ylikireää sääntelyä ja byrokratiaa. Hallitus sitoutuu siihen, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva.

50 a Terveysturvallisuusvalvonnasta perittävät muut maksut

Lain 50 a §:ssä säädetään terveydensuojeluvallonnasta perittävistä muista maksuista. Kyseinen säännös antaa kunnille mahdollisuuden periä hyväksymänsä taksan mukaiset maksut muun muassa ilmoitusten käsittelystä, tarkastuksista, mittauksista, näytteenotoista, tutkimuksista sekä selvityksistä, jotka liittyvät terveyshaittojen selvittämiseen tai niiden poistamisen varmistamiseen

Arviomuistiossa todetaan, että ko. maksujen ansiosta ne toiminnanharjoittajat, joihin kohdistuu eniten valvontatoimia, maksavat valvonnasta myös eniten. Samalla maksullisuus kannustaa toiminnanharjoittajia ehkäisemään terveyshaittoja siten, että viranomaisen valvontatarve vähenee.

MaRa toteaa, että tarkastuskäynnit ja niistä perittävät maksut rasittavat toiminnanharjoittajia erityisesti niissä tilanteissa, joissa valvontakäynti ei perustu todettuun epäkohtaan. Rutiininomaisesti tehtyjä valvontakäyntejä tulee vähentää, jolloin viranomaisten resurssit pystytään käyttämään ongelmapaikkoihin. Lähtökohtana tulisi olla, että tarkastuskäynti tehdään vain silloin kun viranomainen saa ilmoituksen epäkohdasta, jonka perusteella on aihetta epäillä terveyshaitan olemassaoloa tai tarkastukseen on muu perusteltu syy. Tarkastus voi olla myös asiakirjojen tarkistus tai etätarkastus. Tällä minimoidaan turhat valvontakäynnit, joissa asioiden todetaan olevan kunnossa

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

51 § Terveydensuojelua koskevat määräykset

Arviomuistiossa todetaan, että terveydensuojelulain 51 §:n määräyksenanto-oikeus on osoittautunut yleisellä tasolla toimivaksi työkaluksi, joka mahdollistaa viranomaisten puuttumisen monenlaisiin tilanteisiin terveys-haittojen poistamiseksi tai ehkäisemiseksi.

Arviomuistion mukaan toimivuudestaan huolimatta pykälän käyttöä rajoittaa siihen sisältyvä välttämättömyysvaatimus, joka edellyttää, että määräykset voidaan antaa vain, jos ne ovat terveyshaitan ehkäisemiseksi tai poistamiseksi välttämättömiä. Vaikka vaatimus on keskeinen oikeudellinen periaate, se samalla estää viranomaisia antamasta ennaltaehkäiseviä määräyksiä tilanteissa, joissa terveyshaittaa ei vielä selkeästi havaita, mutta toiminta on esimerkiksi muutoin lainvastaista.

Arviomuistiossa esitetään, että lisäksi määräyksenantovaltuudessa tulisi mahdollistaa määräyksen antaminen välttämättömän terveyshaitan ehkäisemisen ja poistamisen lisäksi tilanteissa, joissa toiminnanharjoittaja tai muu toimija on rikkonut laissa säädettyjä velvoitteitaan.

MaRa toteaa, että välttämättömyysvaatimus on toiminnanharjoittajien oikeusturvan kannalta erittäin tärkeää. Jos määräystä voitaisiin antaa myös laissa säädettyjen velvoitteiden rikkomisesta, laissa tulisi tarkkarajaisesti ja täsmällisesti määritellä mistä velvoitteiden rikkomisesta määräys voidaan antaa. Muussa tapauksessa viranomaisen harkintavalta muodostuu liian laajaksi ja kohdistua pieniin tai merkityksettömiinkin puutteisiin.

MaRa korostaa sen tärkeyttä, että ennen määräyksen antamista toiminnan-harjoittajaa tulee ohjeistaa epäkohtien poistamiseksi ja jos ohjeistukset eivät tehoa, tulee toiminnanharjoittajalle antaa kehoitus. Vasta jos kehoitustakaan ei ole noudatettu, tulee harkittavaksi määräyksen antaminen.

Arviomuistiossa todetaan, että yksi merkittävimmistä käytännön ongelmista on isännättömien lähteiden aiheuttamat terveyshaitat, kuten hylätyt rakennukset tai kiinteistöt, joiden omistajaa ei ole pystytty määrittelemään. Tällaiset lähteet voivat aiheuttaa pitkäaikaisia haittoja. Lähtökohtana on se, että haitan aiheuttaja poistaa haitan. Jos haitan aiheuttaja ei ole todennettavissa, vastuu haitan poistamisesta olisi esimerkiksi kiinteistön omistajalla tai haltijalla.

Arviomuistiossa ehdotetaan, että lakiin lisätään säännös, jossa säädetään määräysten antamisesta tilanteessa, jossa haitan ensisijaista aiheuttajaa ei saada selville, ja terveysriskin poistaminen on välttämätöntä. Tällöin vastuu haitan poistamisesta osoitetaan toissijaiselle vastuussa olevalle, ellei muualla toisin säädetä.

MaRa toteaa, että toissijaisen vastuun säätäminen lakiin on erittäin ongelmallista toiminnanharjoittajien oikeusturvan kannalta. Sääntely voi johtaa siihen, toiminnanharjoittaja, jolla ei ole mitään tekemistä terveyshaitan aiheuttamisen kanssa, joutuu viranomaistoimenpiteiden kohteeksi. Jos toissijainen vastuu säädettäisiin, tulisi se rajata tarkkarajaisesti ja täsmällisesti määrättyihin tilanteisiin, kuten arviomuistiossa mainittuihin terveyshaittaa aiheuttaviin hylättyihin rakennuksiin tai kiinteistöihin. Muita epäkohtia vastuullisen tahon löytämisessä ei ole arviomuistiossa todettu, eikä toissijaista vastuuta voida laajentaa kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin.

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

53 § Uhkasakko ja teettämis- ja keskeyttämisuhka

Terveystensuojelulain 53 § säätelee hallinnollisia pakkokeinoja, uhkasakkoa, teettämisuhkaa ja keskeyttämisuhkaa, joiden tavoitteena on varmistaa terveydensuojelulain velvoitteiden noudattaminen. Pykälän soveltaminen on keskeinen osa viranomaisvalvontaa, ja se mahdollistaa tehokkaat puuttumiskeinot terveydensuojelullisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Voimassaolevan 53 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto tai kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai että toiminta keskeytetään tai kielletään.

Arviomuistiossa todetaan, että on epäselvää, voidaanko 53 §:n mukaisia pakkokeinoja käyttää suoraan 51 §:n tai 52 §:n mukaisen määräyksen yhteydessä, vai vasta sen jälkeen, kun edellä mainittujen pykälien nojalla annetut määräykset on annettu, eikä niitä ole noudatettu.

MaRa katsoo, että perusteltua on, että viranomaisreagointi perustuu asteittain kiristyiin toimenpiteisiin. Ensimmäisessä vaiheessa annetaan ohjeistusta ja neuvontaa, jotka ovat hallinnollisesti kevyitä prosesseja. Jos tämä ei tuota tulosta voidaan toiminnanharjoittajalle antaa kehoitus. Jos kehoitustakaan ei noudateta, edetään määräyksenantoon. Jos määräystäkään ei noudateta, voidaan annettua määräystä tehostaa uudella uhkasakko-, teettämis- tai keskeyttämisuhkaisella määräyksellä. Tämän tulee olla lähtökohta myös uudessa terveydensuojelulaissa eikä uhkasakkouhan antamisvaihetta tule aikaistaa.

Arviomuistiossa todetaan, että nykyinen säännös mahdollistaa vain kieltojen ja määräysten tehostamisen, mutta ei esimerkiksi ilmoitusvelvollisuuden sanktioimista. MaRa katsoo, että ilmoitusvelvollisuuden laiminlyön-tiin soveltuu portaittainen viranomaisreagointi eli kehoitus, mahdollinen seuraamusmaksu ja sen jälkeen määräys, jota voidaan myöhemmin tehostaa uhkasakolla.

54 § Rangaistussäännökset

Arviomuistiossa todetaan, että terveydensuojelulain 54 §:n rangaistussäännökset ovat merkittävä osa lain toimeenpanoa myös jatkossa, vaikka sen vaikuttavuus onkin jäänyt vähäiseksi. Lähtökohtaisesti rikosoikeudellinen sääntely on tarkoitettu toimimaan ennalta ehkäisevästi osana valvonnan tukea. Sääntelyn kehittäminen seuraamusmaksujen suuntaan sekä hallinnollisten ja rikosoikeudellisten keinojen yhteensovittaminen voisivat merkittävästi parantaa valvonnan tehokkuutta ja lain noudattamista.

Lakiin ehdotettavan seuraamusmaksujärjestelmä lisäisi valvontaviran-omaisten hallinnolliset keinojen valikoimaa ja sen käyttöönotto voisi mahdollistaa tehokkaamman valvonnan ja sanktioinnin kevyemmissä rikkomuksissa, kuten ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnissä.

MaRa pitää perusteltuna, että terveydensuojelulain valvonnassa käytetään ensi sijassa hallinnollisia keinoja vastaavalla tavalla kuin toimitaan esimerkiksi alkoholilain ja elintarvikelain valvonnassa.

Ehdotuksen mukana lakiin tulisi lisätä seuraamusmaksu, erityisesti vähäisten ja nopeasti havaittavien rikkomusten, kuten ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntien käsittelemiseksi.

MaRa katsoo, että seuraamusmaksu voitaisiin asettaa niissä tilanteissa, joissa toiminnanharjoittaja on laiminlyönyt lakisääteisen ilmoituksen tekemisen. Seuraamusmaksun määrä voisi olla 300–1000 euroa (vastaavasti kuin alkoholilaissa). Vähäiset viivästykset ilmoituksen tekemisessä ajallaan eivät voi johtaa seuraamusmaksuihin. Jos ilmoituksen sisällössä havaitaan puutteita, toiminnanharjoittajalle tulee antaa aina mahdollisuus korjata puutteet eikä ilmoituksen sisällössä olevat puutteet voi johtaa automaattisesti seuraamusmaksuun. Laissa tulisi olla säännös missä tilanteissa seuraamusmaksu voitaisiin määrätä alempana tai jättää se kokonaan määräämättä.

MaRa ei kannata seuraamusmaksun käyttöä muissa kuin ilmoituksen laiminlyöntitilanteissa. Toiminnanharjoittajien riskiperusteisessa valvonnassa havaittujen epäkohtien korjaamiseen riittää kehoitus ja sitä ankararampana hallinnollisena pakkokeinona mahdollisuus määräyksen antamiseen (+mahdollinen uhkasakko). Seuraamusmaksun käyttötilanteiden laajentaminen johtaisi siihen, että viranomaiset voisivat määrätä seuraamusmaksuja pienistäkin valvonnassa havaituista puutteista.

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisiä säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

-

Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

-

Taloudelliset vaikutukset

Terveydensuojelulain uudistamisessa tulee hallitusohjelman mukaisesti keventää yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

Terveydensuojelulain jatkovalmistelussa tulee analysoida miltä osin kaavaillut esitykset keventävät hallinnollista taakkaa, ja kustannuksia ja mitä esitykset lisääisivät hallinnollista taakkaa tai kustannuksia. Hallinnollista taakkaa ja kustannuksia lisääviä toimia ei tule toteuttaa.

Veli-Matti Aittoniemi

Kai Massa

varatoimitusjohtaja

lakimies

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelu-alojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyhtiöitä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenne-asemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 8 000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Massa Kai

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry